

Az anyai dédmamám 89 éves, egy kicsiny faluban, Hollóházán él a szlovák határ mellett. Nagyon szeret mesélni nekünk, gyerekeknek régi meséket, történeteket, amiket átélt és amiket neki meséltek kicsiként. Ezeket a történeteket továbbadja nekem és én is szeretném majd továbbadni a gyerekeimnek, hogy azok az értékes események, percek, amelyek életemet változtattak meg. soha ne vesszenek el.

A második világháború után orosz katonák jöttek dédim falujába és nekik is el kellett szállásolniuk egy öreg katonát. Ő vigyázott az utcában lévő rekeszekre, amikbe ágyúgolyókat, puskagolyókat tároltak. „Nagyon furcsa volt az az ember, egy hétig volt nálunk, ám minden áldott este levette a falról a szent képeinket, letérdelt eléjük és imádkozott, azután odajött hozzánk, lekuporodott a tűz mellé és mesélt... órákon át mesélt.” – emlékezett vissza a dédim, aki szlovákul tudott, így megértette az orosz katonát is. Az öreg bácsi elbeszélte, hogy jön el a kommunizmus, mi lesz hamarosan, lépésről lépésre elmondta, hogy mit fog tenni a magyar kormány a néppel: „Először földet osztanak, majd mindet elveszik. Azután mindent a közösbe kell vinni és közösen kell dolgozni.” A bácsi megjósolta, hogy mi fog történni Magyarországon. Minden úgy is esett, ahogy megmondta.

Dédi már édesanya volt, mikor beköszöntött a kommunizmus, ami nem máról holnapra érkezett, hanem komótosan. Hetek-hónapok- évek alatt beivódott a mindennapokba, a munkahelyekre, az otthonokba. Dédi így mesélte a kezdeteket: „Először az embereknek uradalmi földet osztottak, aztán mindet visszavették, még azt is elvették, ami a földosztás előtt a sajátjuk volt, majd mindenki egybe szántott, egybevették az összes földet. Aki tartott tehenet vagy állatot egy élőt be kellett szolgáltatnia a kormánynak. Még a tyúkokat is megszámozták és azokból is be kellett egyet adni, ha tartott az ember. Minden egyes nap be kellett vinni a kocsmárosnak egy liter tejet, csináltak belőle gomolyát, amit mind kivittek Oroszországba. A gomolyasajtot azért csinálták, mert az sokáig eláll, és nem romlik meg, míg kijut Oroszországba. Ha a faluban egy család disznóölést akart tartani, akkor kijött egy elvtárs, aki megnézte, hogy a disznó van-e 130 kiló és ha megvolt, akkor 10 liter zsírt be kellett szolgáltatniuk a disznóölés után. A boltba, ha bementek az oroszok és vásárolni szerettek volna valamit, akkor ha felmutatták az igazolványukat, akkor mindent sokkal olcsóbban vehettek meg. Nagyon nagy előnyben részesítették őket, míg máshol Magyarországon éheztek az emberek, hiszen a piacot is beszűntették.”

Dédi férje, dédipapó - akivel még én is találkoztam -, a hollóházi porcelángyárban dolgozott, ám volt ennek egy feltétele: mindenkinek, így neki is magánál kellett tartani egy bizonyos piros könyvet, pártkönyvet, anélkül nem dolgozhatott volna. Ez a piros pártkönyv jelképezte, hogy elfogadta a kommunizmus szabályait és nem hisz Istenben. Dédipapónak muszáj volt ezt megtennie, hiszen akkor nem kaphatott volna munkát, de a lelke mélyén hívő volt. „Templomba járni végképp nem szabadott.”- mondta dédim. „A szülőnek, ha a gyereket hittanra szeretne volna járatni, el kellett mennie az iskolába és ott alá kellett írnia egy lapot, amiben felelősséget kellett vállalni a gyerekéért. A nagy kommunisták gyerekei nem is jártak oda. A környező falvakba mentek át az emberek, hogy megkereszteljék a gyerekeiket és egybe kössék az életüket, mivel nem szerették volna, ha kitudódik a településükön mindez.”

Nem szólhatott délben a harangszó, nem volt szabad énekelni a magyar himnuszt, csak az orosz indulót. A karácsonyt csak fenyőünnepként volt szabad emlegetni, a mikulás télapó volt. Az úttörőknek mind ezt tanították. Ki akarták törölni az emberekből Istent és minden hozzá fűződő eseményt. Ha az emberek Isten nevét még káromkodásként is kiejtették egy perselybe dobni kellett pénzt, amely a gyárnál volt elhelyezve. Kristóf egy egyetemista ifjú volt a faluban, aki a főtéren elszavalta a Nemzeti dalt, pár napon belül el kellett menekülnie Magyarországról, mert már jöttek érte a kommunisták, hogy elvigyék.

Amikor szavazás volt, a családból egy embernek el kellett mennie, aki szavazott a hozzátartozói helyett is. Volt egy fülke a faluházán, ahova bementek és szavaztak. Ám a szavazólapot a bizottságnak meg kellett mutatni, majd félbehajtani és úgy bedobni a gyűjtődobozba. Felírták a neveket egy papírra, aki nem a kormányra szavazott.

Rengeteg embert vittek ki a faluból Oroszországba, kényszermunkára. Kaptak egy negyvenes csizmát, pufajkát és már jött is értük a vonat. Ha tudtak rendesen dolgozni, erősek, munkaképesek voltak, akkor rögtön megfogták őket. Dédim két fivérét is elvitték és csak évek múltán jöttek haza, de milyen állapotban. „A városokba, mikor befutott egy vonat mind azt kiabálták, hogy: ‚Hordágy,hordágy!’”. Sosem fogom elfelejteni azokat a csont sovány, sápadt embereket, akik leszálltak aznap a vonatról, olyan érzés kerített hatalmába, mint még soha, egyszerűen ott, ahogy voltam elsírtam magam.”

A dédnagymamám nővére apáca volt, Margitnak hívták és a Menház utca 43. alatt tevékenykedett. Az intézményben ápolták az öregeket, árva gyermekeket. Heten voltak nővérek, mindenkinek meg volt a maga beosztása. Margit a betegekről gondoskodott és ő osztotta ki az ételt. Mikor nem volt betevő falatjuk és nem volt mit enni adni a rászorulóknak, akkor Margit és egy másik testvér elment koldulni a környező falvakba. Rengeteg mindent szedtek össze, krumplit, babot, uborkát, répát. Egyszer annyi sok mindent kaptak, hogy hazavinni sem bírták és mivel nem akarták ott hagyni az ételt, ezért a falu végébe leültek és imádkoztak Salkaházi Sárához, hogy segítsen rajtuk. Nem sokkal utána megállt mellettük egy autó és a benne ülő ember kikiáltott nekik, hogy kik ők és merre mennek. A nővérek azt válaszolták, hogy ők szociális testvérek és a menház utcába mennek, mire a kommunista férfi megörült, hogy szocialistákkal találta szemben magát és egészen a házukig elszállította őket, csak a küszöbön rakta ki a két nővért. Ha a férfi tudta volna, hogy nővérek és Istenfélők, valószínűleg ott helyben lelőtte volna a két testvért. Mikor a németek megszállták Magyarországot nem lakoltatták ki a nővéreket, azután jöttek az oroszok, ők sem csináltak velük semmit, csak mikor a kommunisták hatalomra kerültek, akkor kergették szét őket és oszlatták fel a rendet.

Sok ember élete változott meg a kommunizmus idejében, mikor félelemben és rettegésben élt egész Magyarország. Nem tudták, mi jön még, mi következik holnap. Felnéznek azokra az emberekre, akik megpróbáltak tenni valamit a szabadságukért, viszont nem nézem le azokat, akik nem tettek nagy dolgokat, csak élni akartak és nem kockáztattak. Szerintem nagyon sokan tettek nap, mint nap csodákat, talán a mi szemünkben aprónak tűnő dolgokat, de akkor ezek hőstettek voltak. Hálás vagyok, hogy volt elég lelki erejük dédszüleimnek, hogy abban az időben is tudtak irgalmasak, szeretők lenni, emberek maradni.

Az én dédnagymamám egy nagyon erős és büszke asszony, sok mindent átélte már és örül, hogy most itt lehet velünk. Viszont mikor nekem mesélt a kommunizmusról könnyek gyűltek a szemébe.

A dédim élt a kommunizmus embert próbáló idejében, nagyon sok mindenre emlékszik, ezeket a kis elbeszéléseket fűztem most egy csokorba és remélem, hogy azok akik ezt a művet elolvassák át tudják érezni, hogy milyen lehetett az akkori embereknek, akik ezt az időszakot átélték.

Köszönöm, hogy kutathattam az őseim nyomát, e pályázat által is. Bízom benne, hogy soraim megmaradnak az utókornak. Nem csak jelenünk és jövőnk van. Jó tudni honnan jövünk, a múltunk ad alapot, keretet életünknek. Ha nincs múltunk jelenünk, jövőnk sem lehet.

Szerző: Nemes Telka Luca, 14 éves, Tiszaparti Római Katolikus Általános Iskola és Gimnázium, 5000. Szolnok, Tiszaparti sétány 4.